

УДК 332.14:330.564.2(477)

**ТЕНДЕНЦІЇ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ
ТА ЗА РЕГІОНАМИ**

Н.В. Карпенко

Одеський національний економічний університет, Одеса, Україна

Карпенко Н.В. Тенденції динаміки та структури доходів населення в Україні та за регіонами.

У статті проаналізовано показники рівня, динаміки та структури доходів населення України. Досліджено сучасні тенденції доходів населення у регіональному розрізі. Запропоновано практичні рекомендації щодо вирішення проблем у сфері доходів населення та підвищення добробуту українців шляхом реалізації відповідної державної політики.

Ключові слова: доходи населення, заробітна плата, рівень життя, диференціація доходів, регіональна політика доходів

Карпенко Н.В. Тенденции динамики и структуры доходов населения в Украине и по регионам.

В статье проанализированы показатели уровня, динамики и структуры доходов населения Украины. Исследованы современные тенденции доходов населения в региональном разрезе. Предложены практические рекомендации по решению проблем в сфере доходов населения и повышения благосостояния украинцев путем реализации соответствующей государственной политики.

Ключевые слова: доходы населения, заработная плата, уровень жизни, дифференциация доходов, региональная политика доходов

Karpenko N.W. Tendencies of dynamics and structure of the income of the of population in Ukraine and on regions.

In article indicators of level, dynamics and structure of the income of the population of Ukraine are analyses. Current trends of the income of the population in a regional section are investigated. Practical recommendations about the solution of problems in the sphere of the income of the population and increase of welfare of Ukrainians by realization of the corresponding state policy are offered.

Keywords: population income, salary, standard of living, differentiation of the income, regional policy of the income

Стратегічна мета інтеграції України до Європейської спільноти потребує створення механізмів і умов для забезпечення матеріального й духовного зростання добробуту, належного рівня та якості життя населення. У зв'язку з цим, актуальними є питання аналізу рівня і динаміки доходів населення України, а також розробка послідовних кроків для подолання міжрегіональних диспропорцій у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Важливі аспекти проблем у сфері доходів населення знайшли висвітлення та набули розвитку в працях багатьох українських вчених, серед яких А. Базиліук, Д. Богиня, І. Бондар, І. Гнибіденко, О. Грішнова, А. Колот, Е. Лібанова, В. Мандибура, В. Новіков, О. Новікова, Н. Павловська, С. Тютюнникова, Л. Черненко та ін. Проте, визнаючи безперечні досягнення вищенаведених науковців, слід зауважити на потребу дослідження та подальшого розвитку концептуальних положень стосовно першочергових завдань державної політики доходів у відповідності до сучасних тенденцій розвитку національної економіки.

Метою статті є оцінка та аналіз тенденцій у сфері доходів населення у цілому по країні та за регіонами. Завданнями роботи є:

- 1) аналіз динаміки і структури доходів населення;
- 2) виявлення сучасних тенденцій доходів населення у регіональному аспекті;
- 3) розробка практичних рекомендацій щодо підвищення добробуту населення через призму реалізації відповідної державної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження

Показники доходів населення посідають центральне місце в системі визначення та оцінки рівня життя людей. Доходи населення виступають не лише основним джерелом забезпечення матеріальних і нематеріальних потреб для розвитку особистості та оптимальним інструментом для вимірювання добробуту суспільства, а також головним джерелом формування купівельної спроможності.

В Україні за останні десятиріччя відбулися значні зміни всієї системи розподільчих відносин і формування доходів населення. Зростання розширення за доходами – одна з основних тенденцій

у зміні рівня життя громадян за роки незалежності. Особливість ситуації в Україні полягає в тому, що, за невисоким ВВП та низьким рівнем доходів на душу населення, відбувається висока поляризація, яка сприяє тіншовим розподільчим процесам [5]. При цьому нерівність у розподілі доходів спостерігається на підприємствах, за галузями, на міжгалузевому та міжрегіональному рівнях.

Для дослідження стану у сфері доходів населення необхідно детально оцінити основні тенденції та структурні зрушення джерел та розміру доходів. Розміри і динаміка основних складових доходів, у свою чергу, впливають на визначення головних напрямлень і методів політики доходів в Україні.

Як показують дані таблиці 1 загальні номінальні доходи населення України зростають.

Однак, у 2009 році порівняно з 2008 р. відбулося суттєве зниження темпів приросту заробітної плати – на 31,6 в.п., а також показника прибутку та змішаного доходу – на 38,8 в.п., що було обумовлено економічним спадом та наслідками світової економічної кризи. У 2010 році спостерігаємо зростання номінальних доходів населення у порівнянні з попереднім роком за всіма складовими показниками. Однак, починаючи з 2010 року, темпи зростання номінальних доходів населення не тільки не досягли до кризового рівня приросту, але й набули тенденції до зниження (див. табл. 1). У 2013 р. у порівнянні з попереднім роком меншими темпами зросла заробітна плата (-8,1 в.п.), доходи від власності (-6,3 в.п.), а також соціальні допомоги (-6,8 в.п.).

Таблиця 1. Темпи зростання номінальних доходів населення України за 2008-2013 р. р., %

Показники	Рік						Відх. 2013 р. від 2012 р., в.п.
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Доходи – всього	135,7	105,7	123,1	113,6	111,1	105,3	-5,8
в тому числі: заробітна плата	131,3	99,7	123,1	115,9	112,1	104,0	-8,1
прибуток та змішаний дохід	137,7	98,9	123,3	124,1	106,1	107,9	+1,8
доходи від власності (одержані)	141,6	121,9	195,8	100,3	109,6	103,3	-6,3
соціальні допомоги та ін. одержані поточні трансферти	139,6	114,0	116,2	109,4	112,3	106,0	-6,3
в тому числі: — соціальні допомоги	145,0	113,1	116,2	110,8	114,2	107,4	-6,8
— інші одержані пот. трансферти	143,3	126,4	104,3	97,9	81,4	107,4	+26
— соціальні трансферти в натурі	131,0	112,7	119,3	109,7	116,8	103,5	-13,3

Складено автором за джерелом [4]

Незважаючи на позитивні показники динаміки номінальних доходів населення України за 2008-2013 р.р., говорити про підвищення матеріальної складової рівня життя не доводиться, оскільки зростання показників реальних доходів нівелюється, передусім, впливом інфляційних процесів, що відповідно викликає здешевлення національної грошової одиниці, зниження рівня добробуту населення в Україні. І, хоча за офіційними даними індекс інфляції має уповільнені темпи зростання упродовж останніх років дослідження, чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму, у 2012 році склала 4 млн. осіб, що на 600 тис. осіб більше у порівнянні з попереднім 2011 роком. Частка населення із середньодушовими середніми доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму, у 2012 році порівняно з 2011 роком збільшилася на 1,3 відсоткового пункту і досягла

9,1% [4]. Отже, можна констатувати, що зростання доходів населення відбувається, перш за все, за рахунок найбільш заможних верств.

На рис. 1 подано структуру доходів населення України за 2008-2013 р.р. [4]. Основним структурним компонентом доходу є заробітна плата. Відповідно, заробітна плата є головним джерелом і визначальним фактором матеріального добробуту населення. Однак, слід відзначити її низьку питому вагу у сукупних доходах населення в Україні (2013 р. – 41,4%) у порівнянні з відповідним показником у розвинених країнах (Великобританія – 65%, Німеччина – 64%, Італії – 52%, Франція – 58%, Японія – 69%) [1]. Така ситуація не стимулює працююче населення реалізовувати повною мірою свій трудовий потенціал у сфері легітимної зайнятості, тим більше підвищувати власну кваліфікацію і компетентність, ефективність праці.

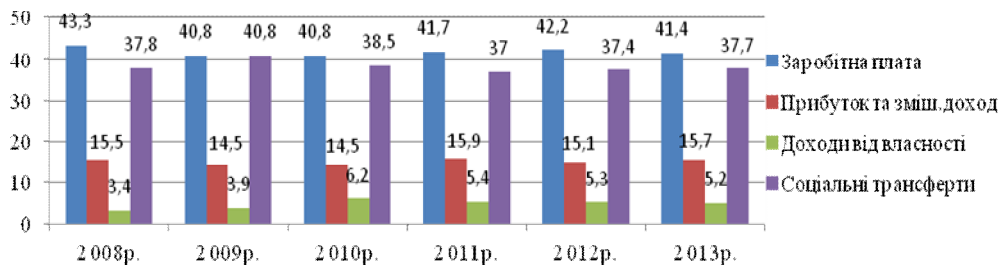

Рис. 1 Структура доходів населення України за 2007-2013 рр., %

На протязі досліджуваного періоду спостерігається досить висока частка соціальних трансфертів у сукупній структурі доходів населення України (2013 р. – 41,4%). На перший погляд, складається враження, що держава піклується про своїх громадян, витрачаючи значну частку державного бюджету на утримання соціально незахищених верств населення. Однак, насправді, за рахунок значних недоліків діючої державної системи соціальних виплат, має місце «проїдання»

бюджетних коштів. Необхідно стимулювати зростання зайнятості за допомогою державного регулювання економіки і, відповідно, скорочувати соціальні виплати. Для порівняння, у США за останні три десятиріччя заробітна плата у структурі особистих доходів населення становила 60-70%, доходи від підприємництва – 5-8%, доходи від власності – 13-19%, соціальні трансфертні платежі – 10-16% [3].

Таблиця 2. Рівень наявного доходу населення у розрахунку на одну особу за регіонами у % до середнього по Україні

Регіон	Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, %						Відх. 2013 від 2012
	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
АР Крим	83,9	84,0	83,7	84,3	81,1	83,8	+1,7
Вінницька	85,1	84,7	86,7	88,2	87,0	86,8	-0,2
Волинська	77,3	76,2	77,4	77,0	76,3	74,5	-1,8
Дніпропетровська	112,7	114,0	112,2	112,3	113,9	114,4	+0,5
Донецька	118,3	119,0	115,3	115,0	115,1	114,6	-0,5
Житомирська	87,7	84,8	85,3	86,5	86,7	82,0	-4,7
Закарпатська	70,4	68,6	68,7	69,3	66,1	68,4	+2,3
Запорізька	111,3	110,7	109,4	109,5	108,2	108,8	+0,6
Івано-Франківська	82,1	82,3	81,2	81,9	79,0	80,1	+1,1
Київська	104,2	103,3	105,6	104,1	109,3	102,3	-7,0
Кіровоградська	83,8	80,5	83,4	83,4	82,5	81,7	-0,8
Луганська	97,8	98,4	96,6	96,5	95,7	96,2	+0,5
Львівська	92,7	93,5	89,3	90,5	88,5	86,5	-2,0
Миколаївська	92,1	91,0	91,9	92,6	91,9	90,5	-1,4
Одеська	85,7	86,4	88,0	88,8	88,0	95,9	+7,9
Полтавська	101,5	101,0	97,3	96,7	95,3	95,4	+0,1
Рівненська	81,1	78,9	79,1	80,1	80,8	79,1	-1,7
Сумська	96,1	93,5	91,3	90,5	87,9	87,9	0
Тернопільська	77,2	73,5	74,8	75,6	72,7	72,6	-0,1
Харківська	102,5	102,0	99,8	100,7	99,2	100,2	+1,0
Херсонська	82,0	79,5	80,5	81,6	80,1	81,6	+1,5
Хмельницька	87,0	84,4	85,4	86,6	84,9	85,7	+0,8
Черкаська	87,4	84,9	85,3	84,3	83,1	82,1	-1,0
Чернівецька	71,4	70,3	73,0	73,9	69,9	71,6	+1,7
Чернігівська	90,1	89,0	89,9	89,9	88,9	90,1	+1,2
м. Київ	182,0	190,3	200,2	196,8	207,5	202,3	-5,2
м. Севастополь	88,3	89,2	92,4	92,1	89,1	100,4	+11,3

Складено автором за джерелом [4]

Досить низькою є питома вага прибутків та доходів від власності у структурі доходів населення (20,9% у 2013 р.). Незначну частку цих компонентів можна пояснити тим, що через несприятливу політику уряду та недосконалість законодавчої системи велика частка прибутків від підприємницької діяльності та від нерухомого майна залишається у тіні. У перспективі частка пасивного доходу у сукупних доходах населення повинна збільшуватися. Отже, структура доходів населення України характеризується негативною диспропорцією, що вказує на неефективний механізм формування доходів населення, скорочення зайнятості, зростання частки соціально незахищених.

У регіональному розрізі спостерігається досить високий рівень диференціації доходів населення (табл. 2). Різниця між максимальними (м. Київ) і мінімальними (Закарпатська обл.) доходами на душу населення у 2013 році досягла 66,2%, тоді як за міжнародними стандартами розмах варіації за цим показником не повинен перевищувати 20% [2]. В 2013 році наявний дохід у розрахунку на одну особу був вищий за середній рівень по Україні лише у 22% адміністративно-територіальних одиниць України – це м. Київ та п'ять областей: Донецька (114,6%), Дніпропетровська (114,4%), Запорізька (108,8%), Київська (102,3%), Харківська (100,2%). Найнижчий рівень наявного доходу у розрахунку на одну особу за вказаний

період серед регіонів України зафіксовано у Закарпатській (68,4%), Чернівецькій (71,6%), Тернопільській (72,6%) та Волинській (74,5%) областях. У 2013 р. порівняно з попереднім періодом у 48% адміністративно-територіальних одиниць України відбулося зниження рівня наявного доходу у розрахунку на одну особу.

Київської області (на 54,9% і на 0,3% вищу за середній рівень відповідно), а також регіонів, де сконцентровані підприємства гірничо-металургійного комплексу: Донецької, Дніпропетровської та Луганської областей (на 1,7-17,1% вищу за середній рівень). Найнижчий рівень заробітної плати, який не перевищив 76% від середнього по економіці, спостерігався у Тернопільській, Чернівецькій, Херсонській, Волинській та Закарпатській областях. Індекс реальної заробітної плати у квітні 2014 р. за період з початку року порівняно з відповідним періодом 2013 р. склав 102,2%. В Одеській області середньомісячна заробітна плата з початку року в розрахунку на одного штатного працівника склала 2925 грн., що на 11,4% менше від середньої по Україні. Відношення найвищого рівня середньомісячної зарплати (м. Київ) до найнижчого (Тернопільська область) за чотири місяці 2014 року склало 2,2 рази. Причому, як показує аналіз, розбіжності в заробітній платі за регіонами не пов'язані з відмінностями в продуктивності праці або з результатами виробничої діяльності.

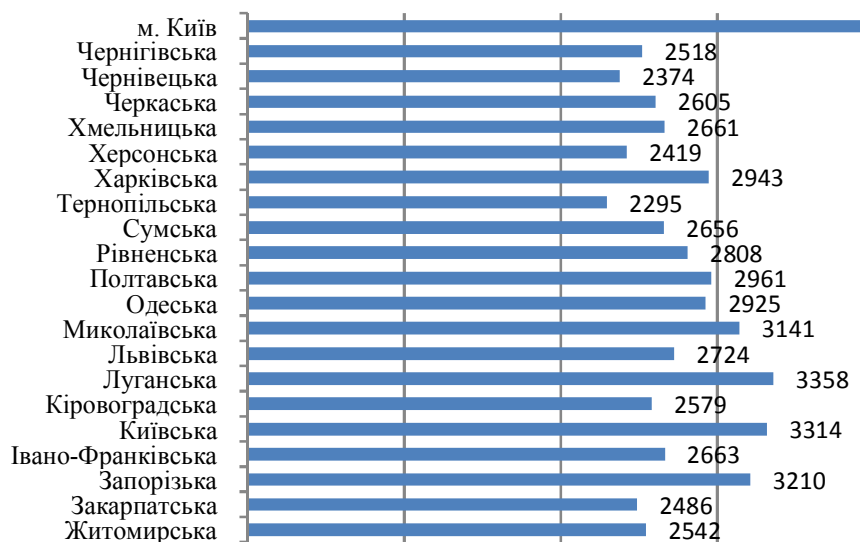

Рис. 2 Розмір середньомісячної заробітної плати за регіонами січень-квітень 2014 р. (в розрахунку на одного штатного працівника), грн.

Динаміка змін заробітної плати як за видами діяльності, так і регіонами не була однозначною. Найбільше зростання рівня заробітної плати у квітні 2014 р. порівняно з березнем було зафіксовано у сфері інформації та телекомунікацій (на 12,9%), мистецтва, спорту, розваг та відпо-

чинку (на 7,0%), операцій з нерухомим майном (на 5,7%) та сільського господарства (на 5,2%). Водночас рівень показника знизився на підприємствах наземного і трубопровідного транспорту (на 10,2%), фінансової та страхової діяльності (на 6,3%), тимчасового розміщування й організації

харчування (на 5,9%). Приріст заробітної плати спостерігався у 13 регіонах і становив від 0,5% у Волинській, Черкаській та Чернівецькій областях до 5,8% у Дніпропетровській. У решті регіонів зменшення показника становило від 0,2% у Тернопільській області до 5,6% у Рівненській [4].

Головним чинником міжрегіональних відмінностей є диференціація розмірів заробітної плати за видами економічної діяльності, високий рівень якої продовжує утримуватися. Так, найбільш оплачуваними в економіці залишалися працівники авіаційного транспорту, фінансових і страхових установ, інформації та телекомунікацій, професійної, наукової та технічної діяльності, а серед промислових видів діяльності – підприємств із виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, добувної промисловості і розроблення кар'єрів, а також виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці в 1,5-3,2 рази. Водночас абсолютний розмір заробітної плати працівників, зайнятих на підприємствах поштової та кур'єрської діяльності, текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, тимчасового розміщування й організації харчування, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги і сільського господарства, не перевищував 70% від середнього рівня по економіці [4].

За узагальненим показником рівня доходів населення лідирують східні промислові регіони, найнижчий рівень – у західних регіонах України. Така диференціація в певній мірі пояснюється особливостями галузевої структури економіки регіонів. Згладжування дисбалансу у регіональному розвитку має бути досягнуто виключно за рахунок більш динамічного розвитку слабких регіонів. Для цього необхідно забезпечити випереджаюче зростання інвестиційної активності у тих регіонах, можливості самостійного розвитку яких, в силу тих чи інших причин, є обмеженими. Необхідно розробити диференційований підхід до регулювання соціально-економічного регіонального розвитку, що в свою чергу стане фундаментом для зростання рівня реальної заробітної плати та доходів населення [2]. На сьогоднішній день, низький рівень доходів населення є однією з першочергових проблем розвитку економіки країни та окремих її регіонів. Стратифікаційна економічна політика в регіонах повинна забезпечити створення передумов для викорінення бідності, а також формування середнього класу як основи соціально-економічної стабільності та зростання.

Оскільки заробітна плата виступає найвагомим джерелом доходів українців, стан справ з її нарахуваннями та виплатою значною мірою визначає життєвий рівень населення. Одним із вкрай негативних явищ у сфері оплати праці в Україні, що несе загрозу як соціальній, так і економічній безпеці, є значна сума заборгованості з її виплати. За даними Державної служби статистики України, станом на 1 травня 2014 р. загальна сума заборго-

ваності з виплати заробітної плати порівняно з початком року збільшилася на 33,9%, або на 255,5 млн. грн., і становила 1008,5 млн. грн. У структурі боргу майже половина припадає на економічно активні підприємства. Виходить, що зайнятість в нинішній економіці – це не гарантія стабільного доходу.

На 1 травня 2014 р., понад дві третини загальної суми боргу припадали на підприємства промисловості (44,3%), транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (23,7%) та професійну, наукову та технічну діяльність (9,3%), при цьому більше третини – на Київську (13,2%), Харківську (11,8%) та Донецьку (10,6%) області. Зменшення заборгованості з виплати заробітної плати у квітні 2014 р. спостерігалось у 17 регіонах країни, найсуттєвіше – у Миколаївській (на 16,9 млн. грн.), Київській (на 14,6 млн. грн.) та Харківській (на 13,6 млн. грн.) областях. Зменшення суми заборгованості економічно активних підприємств відбулося в 19 регіонах і становило від 0,6% у м. Києві до 52,8% у Миколаївській області. У решті областей зафіксовано збільшення суми боргу на 0,8–36,9%. Упродовж квітня 2014 р. кількість працівників, які вчасно не отримали заробітну плату, зменшилася на 10,6% і на 1 травня становила 111,5 тис. осіб, або 1,2% від середньооблікової кількості штатних працівників, зайнятих в економіці. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 5599 грн., що більше ніж у 1,5 рази перевищує середню заробітну плату за квітень. У регіональному розрізі найбільша питома вага працівників, яким не виплачено заробітну плату, зафіксована в Харківській (2,3% від середньооблікової кількості штатних працівників регіону) та Херсонській (2,1%) областях. Найменшою частка таких працівників була у Закарпатській, Одеській областях та м. Києві (по 0,4%). Сума заборгованості на економічно неактивних підприємствах на початок травня п.р. становила 35,5 млн. грн. Якщо в цілому по країні на цю категорію підприємств припадає 3,5% від загальної суми боргу, то ситуація в регіонах значно різниться. Найбільше заборгували своїм працівникам економічно неактивні підприємства Житомирської (17,4% від загальної суми боргу в регіоні), Луганської (13,3%) та Вінницької (12,3%) областей. Здебільшого це підприємства промисловості та будівництва, на які припадає більше двох третин загальної суми боргу цієї категорії підприємств [4]. У зв'язку з тим, що бідні домогосподарства в набагато більшій мірі залежні від зарплати як джерела доходу, затримки в її виплаті часто рівносильні для них катастрофі.

Очевидно, що офіційна оцінка нерівності в Україні не відображає реального стану справ як в цілому по країні, так і за регіонами, оскільки не враховує рівень тіньової економіки, а саме, обсяг не задекларованих грошових доходів, в тому числі і від неформальної (тіньової) зайнятості. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, рівень тінізації вітчизняної економіки у

2012 році становив 45% від офіційного ВВП. Оцінити масштаби тіньової економіки досить важко. Але якщо аналізувати поділ населення за доходами з урахуванням тіньового сектора економіки, то диференціація виявляється на порядок вищою, ніж наведена в офіційних джерелах [5]. Так, в Україні за даними Держстату, за 9 місяців 2013 р. частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими середнього рівня загальних доходів склала 61,2%, при цьому офіційний рівень бідності за вказаний період склав 9,1%. Співвідношення загальних доходів найбільш та найменш забезпечених 10% населення (коефіцієнт фондів) за досліджуваний період склало 4,8 рази [4], однак, за даними експертів, з урахуванням тіньового сектору економіки, таке співвідношення перевищує 12 разів. Для порівняння, у Німеччині доходи 10% найбагатших (верхній дециль) перевищують доходи 10% найбідніших (нижній дециль) у 6,9 рази, Білорусії цей показник складає 6,8; Канаді та Японії – 3,7; у Швеції він є найнижчим і становить 2,7 рази [5]. У розвинених країнах рівень диференціації доходів населення сформувався під впливом дії законів ринку та конкуренції. В Україні ж високий рівень поляризації сформувався, в основному, за рахунок нерівномірного стихійного розподілу державних ресурсів між окремими групами та приватними особами.

Одним із важливих напрямів державного впливу на формування доходів населення України є податок з доходів фізичних осіб. У перерозподілі доходів населення склалася така ситуація, що оподаткування високих і надвисоких доходів, включаючи доходи від власності, здійснюється за однією з найнижчих у світі ставок, а низькі і середні доходи фактично обкладаються високим податком. В ситуації, що склалася, доцільним, на наш погляд, було б запровадження прогресивної ставки податку на доходи, яка діє майже у всіх країнах Європи та Америки. Проте, важливо дотримувати в цьому певну міру, бо, як показує світовий досвід, якщо вилучається 40-45% доходів, підприємець втрачає інтерес до своєї справи. Водночас необхідно зменшити податковий тягар на фонд оплати праці для виведення лівової частки заробітної плати з тіні. Наприклад, у Німеччині неоподатковуваний щомісячний дохід дорівнює 638 євро (близько 10208 грн.), а максимальний податок (42%) береться з доходу, що перевищує 4346 євро (близько 69536 грн.) [5]. В Україні діюча система пільг та допомоги є надто непрозорою та соціально не справедливою. Вона орієнтована здебільшого на забезпечення населення, що ще більше поглиблює диференціацію в доходах.

Створення ефективної моделі регулювання доходів населення, яка сприятиме стабільному

підвищенню рівня життя та зменшенню не виправданої нерівності, вимагає, перш за все, впливу на сферу їх первинного утворення. Для досягнення суттєвого підвищення рівня доходів та якості життя населення необхідно впровадження інноваційного розвитку економіки. Важливо створити умови для відродження таких галузей як наука, освіта, охорона здоров'я, промисловість високих технологій. Пріоритетами при цьому мають бути: випереджальне зростання первинних доходів громадян у порівнянні із вторинними; підвищення питомої ваги оплати праці в структурі собівартості продукції та ВВП; узгодження динаміки оплати праці з її продуктивністю.

Висновки

Отже, враховуючи вищевикладене можна стверджувати, що в Україні мають місце такі негативні явища, як низький рівень доходів населення, негативна диспропорція в їх структурі, висока регіональна диференціація доходів населення та заробітної плати, низький рівень оплати праці у низці галузей та регіонів країни, а також заборгованість із її виплати. На жаль, офіційна статистика доходів населення в Україні не відтворює в повній мірі реальну картину. Однак, на сьогоднішній день, для основної маси населення ситуацію в сфері доходів можна назвати критичною. У зв'язку з цим, з метою оптимізації механізму регулювання формування, структури та рівня доходів населення України, рекомендуємо наступне.

- Забезпечити випереджальне зростання первинних доходів громадян у порівнянні із вторинними. За допомогою державного регулювання необхідно стимулювати зростання зайнятості і, відповідно, скорочувати соціальні виплати.
- Згладжування дисбалансу у регіональному розвитку за рахунок більш динамічного розвитку слабких регіонів, що в свою чергу стане фундаментом для викорінення бідності, зростання заробітної плати та доходів населення.
- Перенести тяжкість оподаткування з менш прибуткового населення на більш прибуткове, тобто орієнтуватися на прогресивну шкалу оподаткування доходів.
- Погашення заборгованості з виплати заробітної плати в усіх регіонах та галузях народного господарства.

Реалізація вказаних рекомендацій дозволить підвищити рівень доходів українців і усунути такі соціально-економічні проблеми як бідність, надмірна диференціація населення за доходами, розбалансованість у регіональному розвитку. Зазначені проблеми потребують подальшого наукового аналізу, а також розробки і впровадження на цій основі надійних механізмів їх реалізації.

Список літератури:

1. Бортнік С.М., Іщук Х.В. Вивчення тенденцій зміни доходів населення Волинської області // Економічний форум. Луцький національний технічний університет. – 2013. – №3. – С. 224-230.
2. Власик А., Яценко Л. Регіональна нерівність рівня життя населення України у 2004 році. [Електронний ресурс] // Теорія і практика управління, – 2005. – №5. – Режим доступу: <http://www.liga.net/smi/show.html?id=147841>
3. Гуцан Т.Г. Аналіз матеріальної складової рівня життя населення та особливості її регулювання в національній економіці // Бізнес-інформ. – 2013. – № 7. – С. 192-196.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Офіційний сайт – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
5. Чурбанов К.Р., Пушкар О.І. Диференціація розподілу доходів як фактор впливу на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2011_1_4/32.pdf
6. Синява Л.В. Проблеми розбалансованості реальних доходів населення в регіональному розрізі та за видами економічної діяльності / Зб. наук. праць ТДАУ (економічні науки) / за ред. Кропивка М.Ф. – Мелітополь: Люкс, 2012. – № 2 (18), том 2. – С. 405-413.

Надано до редакції 03.04.14

Карпенко Наталія Володимирівна / Natalya V. Karpenko
nataly_karpenko@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Тенденції динаміки та структури доходів населення в Україні та за [Електронний ресурс] / Н.В. Карпенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 4 (14). – С. 135-141. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n4.html>